



**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**У МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»**

28-29 ЛЮТОГО 2024 РОКУ



м. Запоріжжя

УДК 614.253
С69

Редколегія:

Л.М. Боярська – завідувач кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ, кандидат медичних наук, професор;

І.Г. Утюж – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ, доктор філософських наук, професор;

Ю.В. Котлова – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ;

Д.П. Сенетий – доктор філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Н.В. Спиця – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Ю.О. Ірiogлу – кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ.

С-69 Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині): зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (28-29 лютого 2024 року). – Запоріжжя: ЗДМФУ, 2024. – 312 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

<i>Мисюра С.С.</i> ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ: «CONSUMOR ALIIS INSERVIENDO».....	162
<i>Парченко М.В.</i> ГОЛОВНІ КАТАЛІЗАТОРИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРАЦІВНИКА В УМОВАХ ВІЙНИ.....	164
<i>Репетун А.К.</i> ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	165
<i>Рогова А.В.</i> ПРОБЛЕМА ТА ПРОФІЛАКТИКА ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЛІКАРЯ.....	166
<i>Shundel T.O.</i> PROFESSIONAL BURNOUT SYNDROME OF HIGH SCHOOL TEACHERS AND MEANS OF ITS ELIMINATION.....	167
<i>Янішевський О.Л.</i> ЛЮБОВ ДО ПРОФЕСІЇ ЯК СПОСІБ ПОДОЛАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ.....	169
СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ	
<i>Крючко Т.О., Литус С.І.</i> ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ МЕДИЧНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	171
<i>Марков Ю.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНТЕРНІВ-АНЕСТЕЗІОЛОГІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	173
<i>Гайдай Н.В., Сюсюка В.Г., Дейніченко О.В., Любомирська К.С.</i> СУЧАСНІ ОСВІТНІ УМОВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З АНГЛОМОВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ.....	178
<i>Грищенко О.В.</i> НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ МАЙБУТНІМИ ЛІКАРЯМИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	180
<i>Губка В.О., Вільданов С.Р., Гайдаржі Є.І., Головка М.Г., Охріменко Г.І., Вайло Ю.М. Проценко А.С., Гавриленко Б.С.</i> ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ВІДЕОКОНФЕРЕЦІЇ ДЛЯ ІСПИТУ НА КАФЕДРІ ГОСПІТАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ.....	181
<i>Дейнега В.А.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНІ ДОШКИ WHITEBOARD MICROSOFT TEAMS ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА КЛІНІЧНІЙ КАФЕДРІ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	182
<i>Звягіна Г.О., Потоцька О.І.</i> ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	183
<i>Князєва А.О., Кириченко М.М., Богомолова О.А., Колокот Н.Г., Рослік О.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АСПРАНТІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	188
<i>Крісанова Н.В., Іванченко Д.Г., Рудько Н.П.</i> ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	190
<i>Кандибей В.К.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЛІКАРЕМ-ВИКЛАДАЧЕМ В УМОВАХ ВІЙНИ, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	191

можуть бачити результат роботи інших без необхідності надання доступу до екрану та їх перемикання. Студенти можуть використовувати інтерактивну дошку для групових обговорень результатів досліджень, обміну ідеями та аналізу отриманих даних, спільно працювати над клінічним випадком на інтерактивній дошці, обговорюючи діагноз. Використання інтерактивної дошки для вирішення ситуаційних задач може стати ефективним методом активного навчання для медичних студентів. Це дозволяє їм розвивати критичне мислення, аналізувати клінічні сценарії та приймати обґрунтовані рішення. Спільне за допомогою віртуальної дошки вирішення задач з вигодовування дитини може бути важливим аспектом для медичних студентів, особливо для тих, хто спеціалізується на педіатрії чи сімейній медицині. Використання інтерактивної дошки може полегшити цей процес та забезпечити ефективне навчання. Моделювання ситуацій, де дитина починає вживати тверді їжі. Студенти можуть розробляти індивідуальні плани ввведення нових продуктів, враховуючи розвиток дитини. Створення віртуальних випадків, де студентам потрібно розробляти оптимальні стратегії вигодовування для забезпечення нормального росту та ваги дитини. Дистанційне навчання може викликати ряд труднощів для іноземних студентів, особливо у медичному університеті, де мовна та культурна адаптація грає важливу роль. Відсутність можливості фізично бути присутніми на практичних заняттях та взаємодіяти з викладачами може збільшити відчуття відокремленості та втрати контакту і погіршує розуміння і сприйняття інформації. Використання інтерактивної дошки під час занять для іноземних студентів може бути ефективним інструментом для забезпечення активної участі та розуміння матеріалу, полегшуючи адаптацію іноземних студентів до навчання на дистанції. Використання інтерактивної дошки при дистанційному навчанні в медичному університеті може бути важливою складовою для покращення якості освіти та залучення студентів до навчального процесу, особливо у сучасних умовах, коли дистанційне навчання стає все більш актуальним. Таким чином, творчий підхід викладачів кафедри до дистанційного навчання спонукає здобувачів до вивчення предмету, до засвоєння теоретичної складової, розуміння аналізу лабораторних показників та додаткових методів дослідження, можливості розвивати свою думку та уявлення, формулювати синдромологічні діагнози.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

*Звягіна Ганна Олександрівна,
к. філол. н., доцент кафедри культурології та українознавства,
Потоцька Олена Іванівна,
к біол.н, доцент, доцент кафедри гістології, цитології та ембріології,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет*

Анотація. Статтю присвячено викладанню дисциплін у ВНЗ в дистанційному форматі. Увагу приділено з'ясуванню поняття «дистанційна освіта» та її основним режимам: синхронному і асинхронному, їх перевагам і недолікам. Виділено тьюторинг як особливу форму академічної підтримки та його місце в навчальному процесі. На прикладі Запорізького державного медико-фармацевтичного університету відображено роботу медичного ВНЗ в умовах воєнного стану. Розглянуто змішану форму навчання як більш зручну для викладання дисциплін практичного спрямування у медичному університеті.

Ключові слова: дистанційне навчання, змішана форма, синхронний та асинхронний режими, тьюторинг.

Abstract. The article is devoted to the teaching disciplines at the university in a distance format. Attention is paid to clarifying the concept of "distance education". The modes of distance education are considered. The main advantages and disadvantages of synchronous and asynchronous modes are determined. Tutoring is highlighted as a special form of academic support. Its role in the educational process is determined. The main attention is paid to the work of the medical university during the martial law in Ukraine. The work of Zaporizhzhya State Medical and Pharmaceutical University was chosen as an example. An alternative form of distance learning is proposed - blended learning. It is defined as more convenient for teaching practical disciplines.

Key words: blended learning, distance learning, synchronous and asynchronous modes, tutoring.

Дистанційне навчання - це форма роботи з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі [4, с. 1].

Традиційно перевагами дистанційного навчання вважають *гнучкість* (урахування попередньої підготовки та схильності); *актуальність* (використання новітніх педагогічних та методичних розробок); *зручність* (без обмеження місця та часу навчання); *модульність* (розбивка матеріалу на окремі теми або блоки); *економічна ефективність* (відсутність необхідності використання спеціалізованих навчальних приміщень); *можливість одночасного використання матеріалу великою кількістю студентів*; *інтерактивність* (активне спілкування між студентами і викладачем); *збільшення кількості форм контролю* (дискусії, чати, самоконтроль); *відсутність кордонів* (географічні кордони не мають значення) [4, с. 1].

Питанням формування дистанційної освіти та її впровадження в навчальний процес присвячені роботи таких зарубіжних науковців, як Р. Деллінг, Д. Кіган, А. Кларк, Дж. Коумі, М. Мур, Г. Рамбле, М. Сімонсон, М. Томпсон. Використанню мультимедійних технологій у дистанційній освіті присвячені роботи О. Андрєєва, Т. Вахрущевої, В. Осадчого, Є. Полата, О. Скубашевської, А. Хуторського та інших. Монографію, присвячену змішаному навчанню, підготувала група авторів (С. Березенська, К. Бугайчук, В. Кухаренко, Н. Олійник, Т. Олійник, О. Рибалко, Н. Сиротенко, А. Столяревська).

Проте питання використання дистанційної освіти у медичному університеті має багато аспектів для обговорення, тож наше дослідження присвячено особливостям її функціонування у Запорізькому державному медико-фармацевтичному університеті в умовах оголошеного в Україні воєнного стану.

В Україні дистанційна форма освіти запроваджується з 2000 року і регулюється Концепцією розвитку. Вона включає в себе: студента, тьютора, організатора (організаційні питання) та адміністратора (технічне забезпечення).

У медичній освіті використання дистанційного навчання перш за все відбулося у царині післядипломної освіти, де постійно виникає потреба у підвищенні рівня знань, вмій та практичних навичок.

У навчальному процесі всі ВНЗ користуються наказом МОН України № 466 від 25.04.2013 р. «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», який передбачає організацію дистанційного навчання в асинхронному та синхронному режимі.

Згідно з цим документом, «синхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відео конференції» [7, с. 1].

Асинхронний режим – «взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому інтерактивні освітні платформи, електронну пошту, форуми, соціальні мережі тощо» [7, с. 1].

У системі освіти різних країн карантинні обмеження, пов'язані з COVID-19, сприяли використанню дистанційного навчання як єдиної можливої форми. За цей проміжок часу були опробовано обидва режими й визначені переваги та недоліки кожного.

Синхронний режим максимально наближений до традиційного навчання, оскільки передбачає спілкування між учасниками в режимі реального часу відповідно до розкладу. Таким чином методи та прийоми, використовувані у навчанні, не потребують суттєвих змін, а лише адаптації.

Зручність асинхронного режиму полягає у можливості працювати із затримкою в часі, застосовуючи при цьому ширше коло джерел для спілкування, таких як електронну пошту, месенджери, соціальні мережі тощо.

Кожен з режимів виявив свої особливості, переваги й недоліки. Синхронний режим вимагає виключно фіксованого графіка роботи згідно з розкладом занять та повного забезпечення відповідною технікою як викладача, так і студентів.

Попри очевидні переваги асинхронного режиму, такі як можливість працювати з великою кількістю студентів одночасно; незалежність від фізичного стану здобувача; виховання навичок самодисципліни та самоорганізації; виявилися і численні його недоліки. Серед них відсутність соціалізації та мотивації, що має велике значення для студентів молодших курсів, відсутність практики та вияви академічної недобросовісності [3, с. 153].

На жаль, повторним випробуванням для України став лютий 2022 року, коли на всій території був запроваджений воєнний стан як особливий правовий режим, що надає додаткових повноважень визначеним Конституцією органам влади. У зв'язку із цією подією був визначений статус деяких територій як особливо небезпечних, де, за рішенням органів влади, навчання у 2022-23 навчальному

році проводилось виключно дистанційно. Очевидно, що такий варіант був найбезпечнішим як для викладачів, так і для студентів. Зручним він став і для тих, хто перебував на окупованій території та за кордоном. Особливо, якщо йшлося про значну різницю в часі з Україною.

Викладач у такому навчальному процесі виконує роль наставника, тьютора, оскільки не лише навчає, а й надає певну психологічну підтримку, забезпечуючи стабільність та послідовність навчання та контролю, організуючи таким чином звичне та комфортне для студентів навчальне середовище.

Дослідження, присвячені застосуванню тьюторингу та підготовці тьюторів, виходили за авторства А. Бойка, Н. Дем'яненка, Т. Гущиної, О. Іваніцької, Т. Литвиненка, Н. Меркулова, С. Микитюк, Ю. Лях, К. Осадчої, С. Подпльоти, Т. Швецьга та ін.

Традиційним є визначення тьюторингу як форми академічної підтримки, що передбачає індивідуальні заняття або заняття в невеликих групах з метою надання уваги студентам, які мають певні складнощі у навчанні. Основними характеристиками його є: персональна увага, цільове навчання, спрямоване на конкретну сферу, гнучкість у плануванні розкладу зустрічей і як результат покращення академічної успішності та підвищення впевненості у собі студента [9, с. 1].

Як сучасний освітній тренд тьюторинг широко використовується у навчальних закладах різного рівня. Ефективність його застосування підтверджена статистично. Як допоміжний інструмент в освітній діяльності він може компенсувати певні недоліки дистанційної освіти і допомогти підвищити академічну успішність як окремого студента, так і групи в цілому завдяки концентрації уваги на певних, проблемних моментах.

Більшість тих, хто використовує тьюторинг як освітній принцип наполягають на тому, що тьютор має стати новою спеціалізацією, підготовка до якої має здійснюватись у вищих навчальних закладах педагогічного спрямування, оскільки саме вони (тьютори) мають завдання відмінні від інших посад, присутніх в університеті: консультування, організація та узгодження взаємодії між студентами та іншими учасниками дистанційної освіти, врегулювання поточних проблем, адаптація до різних форм навчання. Таким чином, підготовка спеціалістів-тьюторів вимагає глибоких знань з психології.

Мультимедійні засоби навчання, які забезпечує університет, стають у нагоді для організації навчального процесу. У Запорізькому державному медико-фармацевтичному університеті поступово була опробована така навчальна платформа як TEAMS, яка поступово замінила собою безліч інших, які були обмежено зручними.

Саме вона дала можливість повноцінного проведення синхронних та асинхронних занять з повною візуалізацією, а також використання різноманітних форм поточного та підсумкового контролю.

При цьому найдоступнішою формою контролю для студентів залишається тест. Це також дає можливість залучати до занять на відповідних курсах зразків тестових завдань з КРОКу-1 та КРОКу-2.

Як зазначалося вище, дистанційна форма проведення заняття вимагає високих навичок самоорганізації та самоконтролю від усіх учасників навчального процесу, і якщо це не становить проблеми з боку викладача, то для певної категорії студентів, особливо молодших курсів це стало істотним ускладненням, особливо на фоні попереднього, карантинного, періоду.

Результатом багаторазових обговорень на циклових методичних комісіях та радах стало рішення, яке прийняли більшість навчальних закладів середньої, передвищої та вищої освіти, розташовані на особливо небезпечних територіях, а саме перехід до альтернативної, змішаної, форми навчання, яка дає можливість поєднання як дистанційних, так і традиційних форм навчання.

Традиційно виділяють такі комбінації традиційної та дистанційної форми освіти, які можна використовувати у навчальному процесі:

- *змішування очного та дистанційного навчання*, де навчальні матеріали та завдання розміщують у зазначених місцях і створюють умови для проведення такого навчання («перевернута» модель);
- *змішування структурованого та неструктурованого навчання*, де студент у першому типі забезпечується набором навчальних матеріалів і певною траєкторією, а друге реалізується за допомогою бесід, зустрічей або листування. Інструктори можуть відігравати роль модераторів, забезпечуючи необхідний напрям ефективного спілкування;
- *змішування спеціального контенту та зовнішніх матеріалів*, де спеціально підготовані курси є адаптованими для набуття необхідних знань і вмінь щодо певної галузі, продукту чи процесу.

Але створення великого різноманіття підготованих курсів є складним завданням, тому вже існуючі вирішують цю проблему, але мають загальний характер і можуть використовуватися широкою аудиторією;

- *змішування самостійного й колаборативного навчання*, де самостійне навчання та тренінги проводяться за допомогою технології автоматизації. Спільне навчання водночас сприяє обміну знаннями завдяки взаємодії з викладачами й однокурсниками, підвищує мотивацію та дозволяє ґрунтовно засвоїти навчальний матеріал;

- *змішування роботи та навчання*, де робота стає джерелом змісту навчання, а він стає зрозумілим у контексті необхідності виконувати роботу. Тобто поняття фізичного класу втрачає сенс, робота стає навчанням [5, с.191].

Серед особливостей саме змішаного навчання виділяють зміну ролі викладача і студента у навчальному процесі. Викладач виступає консультантом для студентів при виборі траєкторії навчання та при вивченні матеріалу. Окрім того, він продовжує залишатись активним учасником навчального процесу, одночасно виконуючи обов'язки його організатора.

Іншою характерною ознакою є активна роль викладача як організатора і контролера у самостійній роботі студента. Це допомагає сконцентрувати увагу на кожному студенті, а йому обрати зручний час та місце для такої діяльності, не втрачаючи можливість контакту з викладачем згідно з узгодженим заздалегідь розкладом.

Індивідуальна робота з кожним студентом може бути розпочатою на традиційному офлайн-занятті і продовженою на занятті онлайн завдяки зворотньому зв'язку.

Викладач має можливість організувати офлайн ті форми зустрічей, які заплановані для проведення онлайн, такі як дискусії, семінари, форуми.

Змішане навчання передбачає більшу гнучкість програми навчання, яка полягає у виборі навчальної теми або блоку та також швидкості її засвоєння.

Професійна медична спрямованість вимагає відпрацювання практичних навичок не лише у теорії, а й на практиці, особливо важливим це стає на тих курсах, які передбачають на циклах спілкування з реальними хворими, правильно спрямувати яке допоможуть лише досвідчені викладачі у процесі навчання [5, с. 90].

У своїй діяльності Запорізький державний медико-фармацевтичний університет користується «Рекомендаціями щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти», розробленими Міністерством освіти і науки України. Автори цього документу цілком слушно зазначають, що ключовим фактором успіху у впровадження змішаної форми навчання є викладачі, зокрема їх готовність адаптувати подачу матеріалу та методи викладання для впровадження нової форми.

Основними компетентностями, необхідними для повноцінної роботи викладача у змішаному форматі є інтеграція технологій (поєднання аудиторного та онлайн-навчання); використання даних (застосування цифрових інструментів для контролю активності та управління цифровим прогресом); персоналізація (здатність створювати навчальне середовище, комфортне для студентів); онлайн-взаємодія (вміння створювати ефективний процес між студентами та з викладачем). Але, безумовно, в основі усіх компетентностей лежить цифрова грамотність [8, с. 4].

Важливим для організації змішаного навчання є правильне формулювання мети та очікуваних результатів. Саме на цьому слушно наголошують розробники «Положення». Вони «відчутно допомагають студентам орієнтуватися у процесі» [8, с. 5].

Прогнозовані результати мають бути включені до програми, силабусу та відповідних онлайн-курсів, розміщених доступно для студентів. Слушною рекомендацією є звернення до них та пояснення, як ті чи інші запропоновані завдання допомагають їх досягти. Протягом семестру варто візуалізувати прогрес студентів, порівнюючи їх власний підсумок з об'єктивним результатом, таким чином скеровуючи навчальний процес.

Як і в традиційному навчанні ефективним є сумативне оцінювання, яке складається з поточного, розбитого на завдання та іспиту. У 2023/24 навчальному році іспити у Запорізькому державному медико-фармацевтичному університеті проходили у форматі розподілу на тестову та усну складову із залученням білетів із запитаннями або завданнями залежно від дисципліни.

У цілому, для сумативного оцінювання важлива наявність чітких критеріїв, з якими ознайомлені студенти до початку вивчення курсу.

Необхідним під час змішаного навчання є враховувати види діяльності, які відбуваються в аудиторії та онлайн. Це можуть бути як традиційні форми роботи, так і модифіковані.

Досить зручним для планування роботи викладача є збереження розподілу на лекції, практичні заняття та самостійну роботу з дотриманням вимог щодо поєднання аудиторних годин та самостійної роботи онлайн.

Засвоєння дисципліни зручно поділяти на таку структуру: попередня підготовка, подача нової інформації, тренування, практичне завдання, оцінювання та рефлексія [8, с. 6].

Змішана форма навчання не відміняє використання дистанційної форми для тих, хто не має можливості відвідувати університет, допомагає прояснити деякі практичні аспекти дисциплін та набути студентам необхідні навички «живого» спілкування.

Якісно продумане, організоване та впроваджене змішане навчання суттєво покращує освітній процес. Правильний методичний підхід надає студентам елементи контролю за вивченням матеріалу та можливості персоналізувати навчання.

У «Рекомендаціях щодо впровадження змішаного навчання в закладах фахової передвищої та вищої освіти» МОН України введено поняття «персоналізація» як «здатність створювати навчальне середовище, яке дозволяє студентам реалізувати власні цілі, темп та/або спосіб навчання» [8, с. 16].

І. Васильєва вважає, що персоналізація одна із загальноосвітніх тенденцій розвитку освіти, яка орієнтує освітній процес на розвиток і становлення стосунків учасників освітнього процесу, ґрунтованих на повазі прав кожної людини, почуття власної гідності; реалізації власного потенціалу [2, с. 375].

Загалом, можемо констатувати, що дистанційна освіта в усьому світі розвивається стрімко й невинно, напрацювавши свої правила та вимоги для різних вікових та навчальних категорій. Інтегрувавшись до системи ВНЗ України різноманітних профілів, дистанційна освіта збагатила процес викладання різними формами та прийомами. Використання мультимедійних засобів навчання дозволило розширити діапазон можливостей, у тому числі зробити заняття сучаснішими та більш інтерактивними, використовуючи безліч цікавих програм для урізноманітнення занять.

Принцип тьюторингу сформувався у англійських середньовічних університетах як вид наставництва, що супроводжує процес самоосвіти, і посідає у сучасній освіті Оксфорда та Кембріджу одне з центральних місць. Саме він сприяє виконанню таких завдань як формування самостійного мислення та впевненості у собі, оскільки полягає у вмінні тьютора ставити питання та спонукати до пошуку відповіді на них та обговорення результатів.

Польські дослідники поняття «тьюторинг» розглядають його як систему виховання та розвитку потенціалу, підтримки через індивідуальну співпрацю. Цей освітній метод здатний допомогти скоректувати певні недоліки дистанційної освіти в онлайн-форматі, оскільки базується на принципі індивідуальної роботи з викладачем-тьютором [1, с.57].

Персоналізоване навчання ставить студента на місце суб'єкта, який керує своїм навчанням, залучає кожного до процесу вибору навчальної діяльності на основі власного стилю навчання, інтересів, талантів та інших уподобань [1, с. 60]. Специфіка навчання у медичному університеті вимагає швидше змішаної форми навчання для задоволення усіх вимог та вироблення та закріплення практичних навичок.

Змішане навчання не є простою сумою традиційного формату та онлайн і має свою специфіку у підготовці та проведенні занять. Підтверджена ефективність такої форми дозволила надати перевагу медичним університетам саме йому.

Досвід навчання під час війни у першій половині 20 століття залишається актуальним й досі. К. Льюїс у своїй промові 1939 року сформулював основні поради студентам такі як: самоконтроль замість хвилювання, віра замість розчарування і тверезість думки замість страху [6, с. 1].

Навчання під час воєнного стану ускладнюється безліччю факторів, від безпекових до місцеперебування студентів та організації повноцінного процесу викладання. Проте навчальний процес у дистанційному або змішаному форматі має голову умову: не припинятись за будь-яких обставин.

Список використаних джерел

1. Аналіз понять «тьютор» і «тьюторинг» у вітчизняному та зарубіжному освітньо-науковому просторі. / Т. Е. Швець. *Академічні студії*. Серія «Педагогіка». 2022. № 2. С. 56-65.
2. Особливості діяльності викладача вищої школи в умовах персоналізації сучасної освіти / І. Г. Васильєва. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2017. № 54-55. С. 373-379.
3. Дистанційне навчання в медичному ВУЗі – реалії сьогодення / Н. Т. Саган та ін. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 31 (1). С. 153-156.
4. Дистанційна освіта. Вища освіта : інформаційно-аналітичний портал. URL: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro> (дата звернення: 23.01.2024).

5. Змішане навчання як інноваційна організація освітнього процесу у закладах вищої освіти України на основі зарубіжного досвіду / Л. Мовчан, Н. Комісаренко. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип.48. Т.2. 2022. С. 89-194.

6. Люїс К.С. Навчання під час війни. Релігійно-інформаційна служба України : веб-сайт. URL: https://risu.ua/ks-lyuyis-navchannya-pid-chas-vijni_n141651 (дата звернення: 24.01.2024).

7. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 22.01.2024).

8. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf> (дата звернення: 30.01.2024).

9. Що таке тьюторинг? : Навчай для України. URL: <https://teachforukraine.org/project-news/shho-take-tyutoryng/> (дата звернення: 25.01.2024).

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АСПРАНТІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

*Князева Альона Олегівна,
аспірант, кафедра акушерства і гінекології,
Кириченко Михайло Михайлович,
асистент кафедри акушерства і гінекології,
Богомолова Оксана Андріївна,
асистент кафедри акушерства і гінекології,
Колокот Наталя Григорівна,
асистент кафедри акушерства і гінекології,
Рослік Ольга Анатоліївна,
асистент кафедри акушерства і гінекології,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет*

Вступ. Війна – це специфічна соціальна катастрофа, що впливає на життя всіх верств суспільства і вимагає адаптації до нових умов від кожного. Медичні працівники стають одними з перших цивільних спеціалістів, хто безпосередньо стикається з жахливими наслідками цієї кризи. В контексті такої надзвичайної ситуації, численні соціальні дослідження демонструють, що медичні працівники зазнають не тільки фізичних, але й глибоких психологічних травм. Це відображається як в їх професійній діяльності, так і в особистому житті, підкреслюючи значущість і складність їх ролі у відновленні здоров'я та добробуту в постконфліктний період.

Вивчення досвіду медичних працівників в період воєнних конфліктів на Близькому Сході між 1967 та 1982 роками висвітлює такі проблеми, як нестачу специфічної підготовки та медичних матеріалів, розширення обов'язків за межі офіційних кваліфікацій. Особлива увага приділяється здатності до імпровізації, підтримці міцних командних взаємин та емоційному розвантаженню як ключовим аспектам адаптації до складних умов. Окремо наголошується на критичній потребі в увазі та визнанні зусиль медичних працівників, нестачу якої вони відчували особливо гостро. Це підкреслює необхідність розробки стратегій, які допомагатимуть медичному персоналу ефективно впоратися з екстремальними умовами, включаючи емоційну підтримку та згуртованість команди. Визнання та цінування їх зусиль є критичними аспектами, що сприяють не лише покращенню якості догляду за пацієнтами, але й зміцненню морального духу медичного персоналу в умовах кризи [3, 4].

Критичним фактором, що впливає на стан здоров'я населення України під час воєнного стану, є ситуація у сфері медичного та фармацевтичного забезпечення. Аналіз досвіду 2022 року вказує на неготовність медичної та фармацевтичної галузей до викликів, пов'язаних з пандемією та воєнним станом, що безпосередньо позначилося на доступності ліків для населення та здоров'ї громадян [2].

Враховуючи виклики воєнних криз, ключовим фактором є підготовка викладачів до інтеграції досвіду медпрацівників, які виконували свої обов'язки під час війни, у навчальний процес. Такий підхід не тільки збагачує освіту майбутніх медичних спеціалістів та забезпечує їх ефективнішу підготовку, а й підвищує готовність системи охорони здоров'я до непередбачуваних викликів.

У контексті впливу воєнних подій на медичну та наукову діяльність варто звернути увагу на унікальний досвід Ізета Масича, доцента кафедри медичної освіти, деонтології та медичної